

1. [Vlaamse NME-dag 2010: een creatieve toekomst voor NME](#)
2. [MOS-logo's 2010](#)
3. [Educatieve MOS-trajecten voor secundaire scholen](#)
4. [MOS-wedstrijd: Win een trip op de Noordzee of naar een groenestroomproducent](#)
5. [MOS-regenkalender](#)
6. [MOS-trefdagen voor het basisonderwijs](#)
7. [Educatie voor Duurzame Ontwikkeling: de vlag en de lading](#)
8. [Dag\(en\) van de Duurzame Ontwikkeling: 4 - 8 oktober 2010](#)
9. [NME-projecten in de kijker](#)
10. [24ste NME-Beneluxwerkconferentie: 27 - 29 oktober 2010](#)
11. [NME-agenda](#)
12. [eNneeMmeE](#)

1. Vlaamse NME-dag 2010: een creatieve toekomst voor NME

Op donderdag 18 november 2010 organiseert de dienst NME net als vorig jaar een Vlaamse NME-dag. Iedereen die geïnteresseerd is in NME of zelf aan NME wil doen is welkom van 9.30 tot 16.30 uur in het centraal gelegen Boudewijngebouw in Brussel.

Dit netwerkevenement focust niet alleen op interactiviteit, maar ook op creativiteit.

De dienst NME en vertegenwoordigers uit het ruime NME-middenveld bieden 44 sessies van anderhalf uur, 22 NME-infostanden en 2 tentoonstellingen aan.

Op <http://VlaamseNME-dag.Ine.be> vind je **het volledige programma en informatie per sessie**. Deelnemers mogen zelf een programma op maat in elkaar puzzelen.

» **Deelnemen aan de NME-dag is gratis.** Inschrijven (enkel online) kan van maandag 4 oktober tot en met maandag 25 oktober 2010.

» Het netwerken kan al beginnen via de netwerkgroepen '[Natuur- en Milieueducatie \(NME\) Vlaanderen](#)' en '[Educatie voor Duurzame Ontwikkeling \(EDO\) Vlaanderen](#)' op LinkedIn.

[top](#)

2. MOS-logo's 2011

Elk jaar belooft Milieuzorg op School (MOS) scholen die het voorgaande schooljaar werk maakten of verder werkten aan een eigen milieuzorgsysteem: 157 scholen behaalden hun 1ste logo, 144 scholen behaalden hun 2de logo en 75 scholen ontvangen op woensdag 10 november 2010 hun 3de logo in het Consciencegebouw in Brussel.

» De **lijst van laureaten** vind je op www.milieuzorgopschool.be.

[top](#)

3. Educatieve MOS-trajecten voor secundaire scholen

Inzoomen op water2

Wil je bewust omgaan met water op jouw school? Na een succesvolle 1ste editie met zo'n 40 deelnemende secundaire scholen plannen MOS en PROTOS ook voor het schooljaar 2010-2011 het educatief watertraject 'Inzoomen Op Water'. 'Inzoomen op water2' is zowel bedoeld voor scholen die nieuw zijn in het traject als voor scholen die vorig jaar al meededen.

» **Een impressie van de 1ste editie en meer info** vind je op [de trajectwebsite](#) of lees [de uitnodiging](#).

Inzoomen op energie

Met **het nieuwe energietraject** wil MOS secundaire scholen op weg helpen om hun engagement als MOS-school op het vlak van energie waar te maken. In de loop van het schooljaar formuleert MOS via een blog stap voor stap 6 opdrachten. De MOS-begeleiders staan je met raad en daad bij.

» **Meer info** op <http://inzoomenopenergie.blogspot.com/>

[top](#)

4. MOS-wedstrijd: Win een trip op de Noordzee of naar een groenestroomproducent

Geef je les in de 3de graad ASO? Laat je leerlingen in het kader van de onderzoekscompetenties een opdracht uitvoeren die verband houdt met milieu. Bezorg MOS de rapportering en voeg een drukklaar artikel (max. 2A4) toe waarin jullie de resultaten van het onderzoek beschrijven. Een jury van deskundigen zal de inzendingen beoordelen. De klas van wie de tekst in de 1ste 'MOSTerd' – het tijdschrift van MOS – van schooljaar 2011-2012 verschijnt, krijgt een uitnodiging voor een trip met de Zeeleeuw of een bezoek aan Electrawinds in de bus.

» **Stel je klas kandidaat** bij eric.craenhals@lne.vlaanderen.be voor 1 december 2010.

» **Meer info** op <http://www.milieuzorgopschool.be>.

[top](#)

5. MOS-regenkalender

'Het regent vaak in België' is een veel gebruikte uitvlucht om niet met de fiets of te voet naar school te komen. Maar is dat wel zo? Regent het vaak op het moment dat leerlingen naar school komen of 's avonds naar huis gaan?

Met de regenkalender wil MOS dit gedurende 1 jaar meten, want meten is weten. Resultaten van metingen leiden soms tot onverwachte vaststellingen. Hang deze kalender op in je klas en ga elke morgen met je leerlingen na wie van en naar school regen over zich heen kreeg.

» Je vindt **de MOS-regenkalender** op <http://www.milieuzorgopschool.be>. (Word-document - 601kb)

[top](#)

6. MOS-trefdagen voor het basisonderwijs

De MOS-begeleiders organiseren in hun provincie verschillende studiedagen voor leerkrachten basisonderwijs.

» **Raadpleeg de agenda met trefdagen** op <http://www.milieuzorgopschool.be>.

[top](#)

7. Educatie voor Duurzame Ontwikkeling: de vlag en de lading

Een werkgroep uit het EDO-overlegplatform dacht na over wat EDO kan betekenen en wat niet. Het denkwerk mondde uit in **een visievormend reflectiedocument** over dit dynamische concept dat (nog) volop in evolutie is.

De tekst 'de vlag en de lading' geeft leerkrachten, vormingswerkers, docenten, jeugdwerkers, enz... een praktisch inzicht in de belangrijkste uitgangspunten van EDO.

Deze uitgangspunten zijn uitgewerkt aan de hand van een aantal 'reflectievragen' die de principes verduidelijken. Het document bevat tal van praktijkvoorbeelden.

➤ **Meer info en de digitale brochure** vind je op <http://edo.lne.be>.

[top](#)

8. Dag(en) van de Duurzame Ontwikkeling: 4 - 8 oktober 2010

Van maandag 4 tot en met vrijdag 8 oktober 2010 organiseren de Vlaamse en federale overheden **de 3de editie van de 'Dag(en) van de Duurzame Ontwikkeling' voor ambtenaren**. Met dit jaarlijks initiatief willen de overheden hun ambtenaren meer informatie geven over duurzame ontwikkeling en hoe ze dat kunnen integreren in hun werken/leven.

Het thema dit jaar is 'Duurzaam Talent'.

➤ Ontdek **het blog en het volledige programma** op www.vlaamsedagdo.be.

➤ Voor Vlaamse ambtenaren is er op vrijdag 8 oktober een **workshop 'Competenties voor DO' op basis van 'EDO: de vlag en de lading'** van 14.00-16.00 uur in het Graaf de Ferrarisgebouw (0 G 20) in Brussel. Het aantal plaatsen is beperkt.

Vragen en inschrijvingen via: jurgen.loones@lne.vlaanderen.be.

[top](#)

9. NME-projecten in de kijker

- [Project 'Kenniscirkel Boer&natuur'](#)

In de moderne land- en tuinbouw groeit de interesse voor en het belang van biodiversiteit. Vele land- en tuinbouwers zitten nog met heel wat vragen en onzekerheden over hoe ze in de praktijk best met deze biodiversiteit op en rond hun bedrijf omgaan.

Proclam (Provinciaal Centrum voor Landbouw & Milieu) en het Regionaal Landschap Haspengouw en Voeren willen een antwoord bieden op deze vragen.

➤ Land- en tuinbouwers en natuurliefhebbers kunnen vanaf 1 september 2010 op **het forum** www.boerennatuur.be hun vragen en ervaringen rond biodiversiteit met elkaar delen. Een animator volgt het forum op en formuleert dankzij de medewerking van diverse milieu- en landbouwexperts een duidelijk en onderbouwd antwoord op de verschillende vragen. Daarnaast kunnen land- en tuinbouwers en leden van de milieuverenigingen hun expertise inbrengen door een antwoord op de vragen te formuleren.

- [Voetzoekers Junior, een klas met grote voeten?](#)

'Voetzoekers Junior' is net als 'Voetzoekers' een initiatief van WWF en Ecolife. Deze 'Junior'-editie rond de ecologische (klas)voetafdruk is bestemd **voor leerlingen van 10 tot 14 jaar** (5de leerjaar t.e.m. 2de jaar secundair onderwijs). Ze ontdekken spelenderwijs de geheimen van de ecologische voetafdruk en berekenen de voetafdruk van hun klas. De kit bevat een uitdagend spel, een educatieve poster, een dynamische voetafdrukmeter en een overzichtelijke lerarenhandleiding met uitgewerkte lesactiviteiten en verwijzing naar de eindtermen. Ook de impact van onze levensstijl op **de biodiversiteit, een eerlijke noord-zuidverhouding en duurzame ontwikkeling** komen aan bod.

➤ Klassen die hun voetafdruk berekenen en tot actie overgegaan om deze te verkleinen, krijgen een plaatsje op www.wwf.be/voetzoekersjunior en mogen een [top](#)

leuke verrassing verwachten.

» Het pakket is **gratis te bestellen** via www.wwf.be/voetzoekersjunior (beschikbaar vanaf oktober 2010).

» Klassen van de 2de en 3de graad secundair onderwijs kunnen blijven gebruik maken van **de online calculator** op www.wwf.be/voetzoekers.

- Studiedag 'Zonder pesticiden in tuin en keuken'

Waarom zijn pesticiden in tuin en voeding een probleem? Hoe kan je mensen activeren om daar écht iets aan te doen? Op deze en andere vragen wil Velt vzw met deze studiedag, die kadert in de campagne 'Durf Tuinieren Zonder', een antwoord bieden.

Bioloog Ken Thompson (universiteit Sheffield) spreekt over het nefaste effect van pesticiden en kunstmest op de biodiversiteit (tolken voorzien). Hans Muilerman van het Pesticides Action Network beschrijft het succes van de campagne www.weetwatjeeet.nl.

Tussen de lezingen door zijn er debatmomenten en 's middags is er een ecologische lunch. Verder biedt de studiedag ook ruimte tot nadenken over mogelijke actie in de toekomst. Na het afsluitende woord van de Bond Beter Leefmilieu volgt een receptie.

» **Praktische gegevens**

Deelnemen kost 10 euro (deelnemersmap inbegrepen).

Vlaams Parlement, zaal 'De Schelp', Leuvenseweg 86, 1000 Brussel.

Zaterdag 16 oktober 2010 van 09.30 tot 17.30 uur.

Inschrijving en gedetailleerd programma via www.durftuinierenzonder.be of chris.peeters@velt.be

- 'PlanEet', nieuw educatief pakket voor campagne 'Donderdag Veggiedag'

Voor jongeren van 16 (vanaf 3de graad secundair) tot 26 jaar ontwikkelde EVA vzw het **educatief pakket 'PlanEet', een digitaal lessenpakket over duurzame voeding**. 'PlanEet' bestaat uit een website die een digitale keuken weergeeft en een personaliseerbare quiz.

Dit pakket gaat over meer dan 'Donderdag Veggiedag', je kan er ook een brede discussie over duurzame voeding mee aanzwengelen.

» Het pakket is volledig beschikbaar op www.donderdagveggiedag.be. Je kan het samen met de 'PlanEet'-quiz ook gratis uitlenen bij EVA.

Deze 4 NME-projecten werden ontwikkeld met de steun van de Vlaamse overheid.

10. 24ste NME-Beneluxwerkconferentie: 27 - 29 oktober 2010

Afwisselend organiseren het Vlaamse Gewest, het Waalse Gewest, Het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, Nederland of het Groothertogdom Luxemburg de jaarlijkse NME-Beneluxwerkconferentie.

Dit jaar organiseert Luxemburg **de 24ste editie met als titel 'Eet je bord leeg!!'**

Voeding en educatie voor duurzame ontwikkeling' van 27 tot 29 oktober 2010 in Weicherdange (dichtbij Clervaux). In het kader van EDO is er het voedselvraagstuk aan de orde met bijzondere aandacht voor alles wat te maken heeft met biodiversiteit.

» **Meer informatie over het programma en inschrijven** vind je in [dit digitaal bestand \(PDF-881kb\)](#). Wees er snel bij want het aantal deelnemers is beperkt tot 75.

11. NME-agenda

Op zoek naar NME-aanbod in Vlaanderen? Je vindt het in de NME-inventaris op <http://nme.milieuinfo.be>!

Met deze databank wil de Vlaamse overheid vraag en aanbod op het vlak van natuur- en milieueducatie op elkaar afstemmen.

Via de **NME-agenda** krijg je een overzicht van alle korte tijdelijke activiteiten uit deze databank in een **overzichtelijke maandkalender**:

- » [oktober](#)
- » [november](#)
- » [december](#)

Staan jouw organisatie en NME-aanbod nog niet in deze databank? Gebruik dan de [beheersmodule](#) en voeg zelf je aanbod toe.

Raadpleeg ook het online overzicht van [uitleenbare doe-koffers](#) en

[tentoonstellingen](#). **Benieuwd naar het aanbod van onze NME-centra?**

In een enkele muisklik krijg je een overzichtslijst van hun aanbod in de NME-inventaris.

- » [NMEC De Helix](#)
- » [NEC De Vroente](#)
- » [VBNC De Nachtegaal](#)

[top](#)

12. eNneeMmeE

- De Vlaamse regering keurde op 23 juli **het voorontwerp van de Vlaamse Strategie Duurzame Ontwikkeling (VSDO)** goed, waarin ook EDO opgenomen is. Nu ligt het voorontwerp bij de strategische adviesraden. Een belangrijk onderdeel van de nieuwe VSDO is de langetermijnvisie en het centraal stellen van transitie.

- » <http://do.vlaanderen.be>

- **De Week van de Fair Trade** loopt dit jaar van 29 september tot en met 9 oktober.

- » Ontdek fair trade op 1001 manieren op <http://www.oxfamwereldwinkels.be>

- Met de slagzin **'In geuren en kleuren'** zoomt de **Week van het Bos van 10 tot en met 17 oktober 2010** in op het internationaal jaarthema **biodiversiteit**. Naast een afsluitende gezinsdag i.s.m. de Gezinsbond in het Zoniënwoud op zondag 17 oktober bieden het Agentschap voor Natuur en Bos (ANB), de VBV en tal van partners heel wat publieksevenementen aan: tijdens het openingsweekend kan je terecht in het Drongengoed, Bosland of het Heverleebos, in het slotweekend zijn er evenementen in Ravels en Holsbeek.

- » Op donderdag 7 oktober is er een **gratis informatienamiddag** 'Biodiversiteit in geuren en kleuren' (inschrijven is noodzakelijk).

- » **Alle evenementen** staan in de activiteitenkalender op www.weekvanhetbos.be

- Ben je professioneel of persoonlijk geïnteresseerd in natuur, milieuzorg en duurzame ontwikkeling en besef je dat het tijd is om je kennis op te frissen of uit te breiden? Dan kun je je aan de **K.U.Leuven** inschrijven voor één of meer vakken uit de bundel 'Levenslang leren voor het leefmilieu'.

Het gaat om vakken uit bachelor- en masteropleidingen gegeven door wetenschappers, technologen en maatschappijdeskundigen. Sommige vakken zijn enkel voor specialisten, andere ook voor een ruimer publiek. Bepaalde vakken starten in het najaar, andere pas in het voorjaar.

- » <http://www.kuleuven.be/lerenvoorleefmilieu>

- Met het **nieuwe vademecum 'Vredesbossen: een link tussen bos, klimaat en vrede'** bundelt de **Vereniging voor Bos in Vlaanderen (VBV)** de ervaringen van het door de Vlaamse overheid gesubsidieerde gelijknamige DuLoMi (Duurzaam Lokaal Milieubeleid)-project. Dit project zorgde in 2008 en 2009 voor de aanplanting van 8 Vredesbossen in evenveel Vlaamse gemeenten. Het vademecum licht zowel de technische aspecten van bosuitbreiding en -verbinding als de sensibiliserende component voor de aanleg van een vredesbos toe met concrete en praktische tips.

[top](#)

» Vraag **je gratis exemplaar** aan bij lore.provoost@vbw.be - <http://www.vbw.be/publicaties>

- **Natuurpunt** maakte met de steun van de Vlaamse overheid **een educatief pakket over 'Weer, klimaat en natuur'**. Er zijn 7 modules: 6 voor de verschillende leerjaren van het basisonderwijs en 1 voor het secundair onderwijs. In elke module zit een weerelement, zoom je in op enkele dieren en planten en bekijk je hoe klimaatverandering de natuur beïnvloedt. De modules bevatten ook klimaat- en energietips. De lessuggesties sluiten aan bij de eindtermen.

» **Alle modules zijn digitaal beschikbaar** op www.natuur-kalender.be/scholen/ en vrij te gebruiken. Leerkrachten kunnen er een pagina creëren om met hun leerlingen de eigen weer- en natuurwaarnemingen in te geven.

- Zijn **de Millenniumdoelstellingen** een ver-van-mijn bedshow voor veel jongeren? Op 11 september 2010 lanceerde de jongerenwerking van Plan België, **een nieuw internetspel 'Trek je Plan'**. Jongeren kunnen er in de huid kruipen van een dorpshef in Benin en hun eigen programma's opzetten om deze internationale doelstellingen te behalen. Ze kunnen een reis winnen naar Benin samen met een ploeg van JIM tv.

» <http://www.trekjeplan.be>

- Op www.ikdoorggrondvlaanderen.be vind je **het hele verhaal van onze natuurlijke rijkdommen**, want er zit meer in onze Vlaamse ondergrond dan je op het eerste zicht zou denken. In 32 Vlaamse steden en gemeenten ontgint men grondstoffen. Via de website kom je meer te weten over de delfstof, hoe ze daar terecht kwam (geologie), haar ontginning, haar verwerking en de nabestemming van de ontginningsplaats. Voor leerkrachten is er een luik onderwijs met educatieve pakketten rond deze materie.

» <http://www.ikdoorggrondvlaanderen.be>

- De **Nederlandse stichting voor Duurzame ontwikkeling in het Hoger Onderwijs (DHO)** lanceerde op 8 juni 2010 **de online community Plado.nl**. Het platform brengt mensen en expertise uit het veld samen met professionals uit het hoger onderwijs. Op Plado.nl kunnen mensen met elkaar netwerken, experts traceren en hen een vraag voorleggen, discussies voeren, kennismateriaal delen en samenwerkingsgroepen vormen.

» <http://www.plado.nl>

- Op <http://www.gamesforchange.org/channels/environment> vind je per leeftijdscategorie een aantal mogelijke spelen met ecologie als thema.

[schrijf je uit](#) | [archief](#) | [printversie.pdf](#)

Reactie op dit NME-zine? Laat iets weten aan vanessa.depelecijn@lne.vlaanderen.be

Ken je nog andere geïnteresseerden? Stuur hen dit NME-zine. Het volgende NME-zine verschijnt **eind november 2010**.

Het NME-zine is een tweemaandelijks elektronische nieuwsbrief van de Afdeling Milieu-integratie en -subsidieringen van het Departement Leefmilieu, Natuur en Energie. Deze nieuwsbrief informeert over evoluties in de natuur- en milieueducatieve sector, stimuleert netwerkvorming binnen deze sector en maakt het brede publiek warm voor actuele milieuproblemen door middel van vernieuwende educatieve acties, pakketten en publicaties.

Dit e-zine bereikt ruim 2700 abonnees uit het onderwijs, de NME-centra, de natuur- en milieuverenigingen, de administraties, de provincies, de gemeenten, de landbouweducatie, het jeugdwerk en het sociaal-culturele volwassenenwerk.

Wil je ook op de hoogte blijven over initiatieven van het Departement LNE op het vlak van milieu-, natuur- en energiebeleid? **Abonneer je dan op het LNE-zine**.

Vlaamse overheid, Departement Leefmilieu, Natuur en Energie, afdeling Milieu-integratie en -subsidieringen, Koning Albert II-laan 20 bus 8, 1000 Brussel, tel. 02 553 82 18, fax 02 553 80 25, nme@lne.vlaanderen.be - <http://milieueducatie.lne.be>
v.u.: J.-P. Heirman, Secretaris-generaal, Departement Leefmilieu, Natuur en Energie (LNE)
